

PETAR ŠKUNDRIĆ, savetnik za energetiku predsednika Vlade Srbije

DRŽAVA DA OMOGUĆI POSAO ELEKTROMAŠINSKIM FIRMAMA

● **Ako želimo ozbiljniji privredni preporod, u izgradnju energetske kapaciteta moraju se uključiti domaće firme**

Svetska iskustva pokazuju da je energetika jedan od ključnih faktora industrijskog i ekonomskog razvoja svake države. Ako se zna da je 1900. godine bilo proizvedeno svega 20 miliona tona nafte na svetskom nivou, a vek kasnije, 2000. godine ta cifra je bila veća od tri milijarde tona, što je 164 puta više, onda se lako može zaključiti koliki je doprinos energetike u razvoju ljudskog društva - ističe Petar Škundrić, savetnik za energetiku predsednika Vlade Srbije.

Naš sagovornik navodi i primer bivše SFRJ, u kojoj su urađene velike investicije u oblasti energetike, što je uticalo na to da od 1953. do 1965. godine ostvari najveću stopu industrijskog rasta u svetu posle Japana.

Ekonomisti danas sa pravom tvrde da bi za ubrzan privredni preporod Srbije na godišnjem nivou trebalo obezbediti dve milijarde evra. Ja odgovorno tvrdim da kada bismo energetske potencijale u Srbiji stavili u funkciju u narednih sedam do osam godina, ostvarili bismo samo u energetici važne investicije na godišnjem nivou od dve milijarde evra, što bi sigurno doprinelo sveukupnom privrednom preporodu. Dakle, sa puno prava možemo da zaključimo da bez dovoljno energije nema ni kvalitetnog života ni privrednog razvoja zemlje, te stoga bezuslovno treba raditi na razvijanju i jačanju energetskog sektora u Srbiji - kaže Škundrić. On dodaje da ako se izuzmu kapitalni remont, u proteklih 30 godina u Srbiji nije izgrađeno nijedno novo veliko elektroenergetsko proizvodno postrojenje.

- Međutim, u Srbiji je u proteklih pet do šest godina završen kapitalni remont Hidroelektrane "Bajina Bašta", čime je praktično dobijena nova hidroelektrana, odnosno produžen je njen vek trajanja za narednih tridesetak godina, povećan je nominalni kapacitet između 13 i 15 odsto i iz razlike ostvarene povećanim kapacitetom se otplaćuju troškovi remonta. Započeta je i revitalizacija u Hidroelektrani "Đerdap" i dosad je obavljena revitalizacija dva agregata, što je izuzetno važno jer je "Đerdap" najvažniji bazni energetski kapacitet. Urađeni su generalni remont i nekih termoblokova, uključujući i veliki termoblok u Termoelektrani "Nikola Tesla" od 600 megavata. Dakle, analizirajući sve dosad nabrojane projekte možemo da konstatujemo da je učinjen iskorak u dobrom pravcu. S druge strane, Srbiji je potreba izgradnja i novih baznih proizvodnih

Foto: Aleksandar Levajković / FoNet

kapaciteta. U tom smislu, u okviru paket aranžmana sa Narodnom Republikom Kinom, odnosno kompanijama iz te zemlje, sledeće godine bi trebalo da počne izgradnja prvog novog termobloka snage 350 megavata u Kostolcu. Takođe, biće urađen i generalni remont postojećih kapaciteta i izgrađen pogon za odsumporavanje i drugi deo potrebne infrastrukture. Doći će i do proširenja površinskog kopa "Drmno" sa devet na 12 miliona tona uglja da bi se obezbedile potrebne količine uglja za novi termoblok. Reč je o ukupnoj investiciji od 1,06 milijardi dolara. Smatram da bi u Kostolcu trebalo ugovoriti izgradnju još jednog termobloka snage od bar 350 megavata kako bi se stvorilo dovoljno kapaciteta i kako bismo imali i rezervne termoenergetske kapacitete koji bi se uključivali kada je to neophodno. Uveren sam da je to značajan iskorak u revitalizaciji čitave srpske energetike i da bi taj projekat mogao da bude podsticaj za realizaciju drugih projekata u tom sektoru. Još 2011. godine je bio završen izbor strateškog partnera za izgradnju gasne kogeneracije u Novom Sadu, Ter-

Kada bismo energetske potencijale u Srbiji stavili u funkciju u narednih sedam do osam godina, ostvarili bismo samo u energetici važne investicije na godišnjem nivou od dve milijarde evra, što bi sigurno doprinelo sveukupnom privrednom preporodu

moelektrane - Toplane "Novi Sad", instalisane snage 450 megavati, investicije vredne 500 miliona evra, i zaista nemam objašnjenje zašto se do sada više nije uradilo na realizaciju tog projekta - naglašava Škundrić.

Naš sagovornik ističe da, nažalost, u ovom trenutku ne možemo da konstatujemo da je elektromašingradnja ravnopravni segment energetskog sektora u Srbiji iako bi to trebalo da bude.

- Ono što je važno istaći jeste da je taj sektor elektromašingradnje veoma značajan i potreban našoj zemlji, s obzirom na raspoložive kapacitete i s obzirom na one kapacitete koje treba revitalizovati i izgraditi. Ukoliko želimo ozbiljniji privredni preporod, posebno u izgradnji novih energetskih kapaciteta, neophodno je da se na tim poslovima angažuju domaća preduzeća, posebno elektromašinska i građevinska, jer na taj način bismo obezbedili posao za one radnike koji se nalaze u tim preduzećima, ali i za radnike koji bi se dodatno angažovali a za kojima bi definitivno postojala potreba - kaže Škundrić.

Naš sagovornik ističe da država Srbija mora da stvara uslove da u tenderskim procedurama domaće kompanije mogu da učestvuju i da pod ravnopravnim uslovima u konkurenciji sa inostranim kompanijama dobiju poslove pod pretpostavkom da mogu da garantuju kvalitetno izvođenje radova i ispoštuju zadate rokove.

- Takav slučaj smo imali prilikom revitalizacije drugog termobloka B2 u Kostolcu, kada je domaći konzorcijum elektromašinskih preduzeća imao za 15 miliona evra nižu ponudu od najjeftinijeg inostranog ponuđača koji je učestvovao na tenderu. Posao je urađen kvalitetno i na vreme, čime se pokazalo da je moguće angažovati domaće kompanije koje mogu jednako kvalitetno da urade tu vrstu poslova a da budu jeftinije i da budu uposljeni svi njihovi kapaciteti - ističe Škundrić.

On smatra da je u ovom trenutku najvažnije da država stvori uslove da domaće firme iz oblasti elektromašingradnje imaju dovoljno posla kako bi mogli na njima da uposle sve svoje radnike.

- To znači da na svim planiranim remontima u energetskom sektoru i na svim novim kapacitetima koji bi trebalo da se rade treba omogućiti domaćim preduzećima da dobiju poslove. Država bi imala višestruke koristi od toga. Mogla bi da obezbedi da se potrebni zahvati urade pod najpovoljnijim uslovima i najjeftinijim cenama. Postoje različiti modeli koji bi mogli da se primene u smislu veće konkurentnosti i u smislu izlaska naših kompanija iz elektromašingradnje i građevinske industrije na evropska i svetska tržišta, kao što je to nekada bilo - navodi Škundrić.

On ocenjuje da je udruživanje preduzeća važna stvar za naše firme kada je reč o suprotstavljanju stranoj konkurenciji.

- To je dobra praksa koja je preuzeta iz razvijenih svetskih zemalja. Potrebno je praviti konzorcijume na čijem čelu treba da stoji najjača kompanija koja na taj način omogućava manje snažnim kompanijama da dobiju dovoljno posla i da postignu potrebnu uposlenost svojih radnih

kapaciteta. Prema tome, ne samo u sektoru energetike već uopšte treba udruživati postojeće kapacitete u srpskoj industriji, jer na taj način bismo povećavali kritičnu masu koja je neophodna da bismo bili konkurentni najjačim kompanijama iz sveta. To bi svakako trebalo primenjivati i u poljoprivredi i industriji hrane - naglašava Škundrić.

On dodaje da je veoma važno za svaku zemlju da ima mogućnost da sopstvenim snagama izgrađuje i održava kapacitete i u tom smislu je važna uloga domaćih elektromašinskih firmi.

- Reč je o kapacitetima koji treba da funkcionišu minimum od 30 do 40 godina. Za kapitalne remonte su preduzeća iz oblasti elektromašingradnje neophodna i njihov značaj u pogledu održavanja i razvoja sistema je izuzetno veliki - ističe Škundrić.

Govoreći o položaju srpske elektromašinske industrije u narednom periodu naš sagovornik ističe da će on zavisiti od investicija i investicione potrošnje u tekućem održavanju elektroenergetskog sistema.

- Takođe, i u gasnom i naftnom sektoru, kao i u sektoru obnovljivih izvora imamo i potrebe i mogućnosti da se angažuju naša elektromašinska preduzeća. U zavisnosti od dinamike kojom se budu realizovali bazni kapaciteti u našoj zemlji elektromašinska i građevinska preduzeća će se razvijati ili stagnirati. Ako uzmemo, poređenja radi, angažovanje elektromašinskih preduzeća u 2012. i 2013. godini vezano za tekuća održavanja u Elektroprivredi Srbije, onda mo-

žemo da vidimo da je prošle godine tri ili četiri puta bilo manje angažovanja kroz finansijske pokazatelje u odnosu na 2012. godinu. To je svakako trend koji bi trebalo da se obustavi - kaže Škundrić.

On dodaje da postoji potreba za investicionom potrošnjom u elektroenergetskom sektoru kako u oblasti redovnog servisiranja i održavanja sistema tako i u oblasti kapitalnih remonta postojećih kapaciteta, kao što je na primer Hidroelektrana "Zvornik", za koju su obezbeđena potrebna sredstva i tokom ove godine bi trebalo da počne kapitalni remont vredan 70 miliona evra. Takođe, trebalo bi da dođe i do izgradnje novih kapaciteta, kao što je Reverzibilna hidroelektrana "Bistrica", investicija vredna 600 miliona evra, kao i realizacija jednog od najboljih projekata u okviru međudržavnog aranžmana sa Italijom, koji bi trebalo da se završi do 2020. godine.

- Reč je o izgradnji hidroelektrana na Ibru, vredne 350 miliona evra, zatim izgradnja hidroelektrana na srednjoj Drini i malih hidroelektrana u Srbiji, investicije vredne 700 miliona evra, što znači da bi bilo dovoljno posla za domaće elektromašinske i građevinske kompanije. Ne treba zaboraviti da kada je reč o izgradnji vetroparkova u Srbiji, a očekujem da će u narednih četiri do pet godina biti realizovani, ta preduzeća takođe imaju prostora da uposle svoje kapacitete, kao i u oblasti dobijanja energije iz geotermalnih izvora i biomase - naglašava Škundrić.

G. Vlaović